

**Міністерство внутрішніх справ України
Експертна служба**

**Кіровоградський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС України**

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ
СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ТА ПРАВООХОРОННОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»**

**Збірник матеріалів
засідання №2 постійно діючої
Міжнародної науково-практичної конференції**

24 червня 2022 року

**Кропивницький
2022**

Експертна служба Міністерства внутрішніх справ
Кіровоградський науково-дослідний експертно-криміналістичний
центр МВС України
Національний Центр Судових Експертиз при Міністерстві Юстиції Республіки Молдова
(Республіка Молдова)
Академія ГУСПОЛ (Чеська Республіка)
Вища школа професійного навчання у Вроцлаві (Республіка Польща)
Щецинська вища школа Collegium Balticum (Республіка Польща)
Вища школа економіки, права та медичних наук у м. Кельце імені професора Едварда
Ліпінського (Республіка Польща)
Юридичний факультет НАТ «Карагандинський університет імені академіка Є.А. Букетова»
(Республіка Казахстан)
Приватна установа «Академія «Volashaq»» (Республіка Казахстан)
Вища школа бізнесу та підприємництва при Міністерстві економічного розвитку та скорочення
бідності Республіки Узбекистан (Республіка Узбекистан)
Центральноукраїнський національний технічний університет
Донецький національний медичний університет
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка
Донецький державний університет внутрішніх справ
Льотна академія Національного авіаційного університету
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ
Кафедра права гуманітарно-правового факультету
Національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «ХАІ»
Університет імені Альфреда Нобеля
Центральноукраїнський інститут розвитку людини Університету «Україна»
Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті
Центральноукраїнський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
Черкаський державний бізнес-коледж
Кіровоградський кооперативний фаховий коледж економіки та права імені М.П. Сая
Науково-дослідний інформаційно-аналітичний центр «Інновації, інвестиції, інтелект»

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОВО- ЕКСПЕРТНОЇ ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

**Збірник матеріалів
засідання №2 постійно діючої Міжнародної
науково-практичної конференції**

24 червня 2022 року

Кропивницький, 2022

УДК 343.98+351.74](082+083.97)

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Центральноукраїнського національного технічного
університету (протокол №10 від 27.06.2022 р.)*

Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності : збірник матеріалів засідання №2 постійно діючої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 24 червня 2022 р.). Кропивницький: ТОВ «Центрально-Українське видавництво», 2022. 486 с.

Збірник містить матеріали засідання №2 однойменної науково-практичної конференції, у якій взяли участь практики, науковці, викладачі та здобувачі вищої освіти вищих навчальних закладів, наукових установ, інших державних органів України та зарубіжжя.

Матеріали конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та в освітньому процесі спеціалізованих ЗВО.

Матеріали друкуються у авторській редакції, за точність викладеного матеріалу, достовірність наведених у публікації даних, географічних назв, власних імен, цитат та іншої інформації відповідальність несуть автори.

УДК 343.98+351.74](082+083.97)

© Кіровоградський НДЕКЦ МВС, 2022

© Автори, 2022

© ТОВ «Центрально-Українське видавництво» (верстка), 2022

Expert Service of the Ministry of Internal Affairs
Kirovohrad Scientific Research Institute
Forensic Expert Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine
National Center for Forensic Examinations under the Ministry of Justice of the Republic of Moldova
(Moldova)
GUSPOL Academy (Czech Republic)
Higher School of Vocational Training in Wroclaw (Poland)
Szczecin High School CollegiumBalticum (Poland)
The Higher School of Economics, Law and Medical Sciences in Kielce named after Professor Edward
Lipinski (Poland)
Faculty of Law of NAT "Karaganda University named after Academician E.A. Buketov"
(Kazakhstan)
Private institution "Bolashaq Academy" (Kazakhstan)
Higher School of Business and Entrepreneurship under the Ministry of Economic Development and
Poverty Reduction of the Republic of Uzbekistan (Uzbekistan)
Central Ukrainian National Technical University
Donetsk National Medical University
Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko
Donetsk State University of Internal Affairs
Flight Academy of the National Aviation University
Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu.M. Potebnia of the Zaporizhia
National University
Educational and Scientific Humanitarian Institute of the
Tauriiskyi National University named after V. I. Vernadsky
Kherson Faculty of Odessa State University of Internal Affairs
Department of Law of the Faculty of Humanities and Law of the National Aerospace University
named after N. E. Zhukovskiyi "KHAI"
Alfred Nobel University
Central Ukrainian Institute of Human Development of the University "Ukraine"
Kirovohrad Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education named after Vasily
Sukhomlinsky
Robert Elworthy Institute of Economics and Technology
Central Ukrainian Institute of PrAT "University "IAPM"
Cherkasy State Business College
Kirovohrad Cooperative Professional College of Economics and Law named after M. P. Say
Scientific Research Information and Analytical Center "Innovation, Investment, Intelligence"

«TOPICAL ISSUES OF IMPROVING FORENSIC AND LAW
ENFORCEMENT ACTIVITIES»

Collection of materials
of the meeting No. 2 of the permanent International
scientific and practical conference

June 24, 2022

Kropyvnytskyi, 2022

UCC 343.98+351.74](082+083.97)

*Recommended for printing
by the Academic Council of the Central Ukrainian National Technical University
(protocol No. 10 dated June 27, 2022)*

Topical Issues of Improving Forensic and Law Enforcement Activities: a collection of materials of meeting No. 2 of the ongoing International Scientific and Practical Conference (Kropyvnytskyi, June 24, 2022). Kropyvnytskyi: "Central Ukrainian Publishing House", 2022. 486 p.

The collection contains the materials of meeting No. 2 of the scientific and practical conference of the same name, which was attended by practitioners, scientists, teachers and students of higher educational institutions, scientific institutions, other state bodies in Ukraine and abroad.

The conference materials can be used in research work and in the educational process of specialized higher education institutions.

The materials are represented in the author's edition, the authors are responsible for the accuracy of the material presented, the reliability of the data, geographical names, proper names, quotations and other information provided in the publication.

UCC 343.98+351.74](082+083.97)

© Kirovohrad scientific research forensic expert center of the Ministry of internal affairs of Ukraine, 2022
© Authors, 2022
© "Central Ukrainian Publishing House" LLC (typesetting), 2022

Зміст

Список установ, здобувачі вищої освіти та працівники яких взяли участь у конференції	14
Наукова Президія конференції	16
Організаційний комітет конференції	17
Експертна комісія конференції.....	19
Вітальне слово Сергія Кримчука	22
Вітальне слово Максима Бабія.....	24

Напрямок № 1 Теоретико-правове забезпечення правоохоронної діяльності в Україні

Palacz Dariusz	Determinanty i kierunki przestępczości zorganizowanej.....	25
Ковальова Ольга	Застосування інформаційних технологій в слідчій діяльності.....	32
Косенко Світлана	Кримінологічна характеристика особи неповнолітнього потерпілого від сексуального насильства.....	37
Кравченко Олена Бабіч Ірина	Юридична лексика та особливості її функціонування.....	42
Перлін Станіслав	Щодо формування новітньої системи криміналістичної техніки як частини науки криміналістики.....	45
Пчеліна Оксана Пчелін Віталій	Зарубіжний досвід накладення арешту на майно в кримінальному провадженні (на прикладі європейських країн).....	48
Сушко Роман	Деякі аспекти розвитку систем автоматичного розпізнавання облич в Україні.....	52
Хмеленко Катерина	Правова гармонізація Україною норм міжнародно-правових стандартів кримінального права захисту прав дитини.....	55

Напрямок № 2 Актуальні питання здійснення правоохоронної діяльності, забезпечення публічного порядку та безпеки в умовах дії військового стану

Broniecka Rossana	Mediacja jako instytucja uniwersalna.....	58
Rybicka Anna	Social pathologies and their impact on security and public order and public order.....	62
Білошицький Андрій	Соціальне та біологічне в особі правопорушника.....	67
Бондар Аміна	Основні правила безпеки поведінки з інформацією під час війни.....	70

Каргаполова Єлизавета	Складові інформаційної безпеки України.....	73
Максименко Наталія Клімічева Наталія	Правовий аналіз хронологічних подій повномасштабного військового вторгнення в Україну російською федерацією	76
Окопник Олена Гречук Богдан	Адміністративно-правові проблеми реформування військової служби правопорядку в Україні.....	80
Прохоренко Анастасія	Інформаційні війни та їх вплив на масову свідомість.....	83
Сахно Артем	Взаємодія з НАТО як центральний напрямок реформування військово-правоохоронних органів України.....	86
Сташевська Ірина	Щодо особливостей національного правосуддя в умовах воєнного стану.....	90
Троянський Олександр Горчинський Сергій	Правові засади участі громадян в охороні громадського порядку в умовах дії правового режиму воєнного стану.....	94
Напрямок № 3 Захист конституційних прав та свобод людини і громадянина у судовій практиці та правоохоронній діяльності		
Malinowska Irena	The problem of the loss of people in an aspect legal and criminological.....	99
Андрієвська Людмила	Майновий імунітет боржника – фізичної особи у виконавчому провадженні.....	103
Дерев'янка Олег	Актуальні питання застосування Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 1980 року.....	107
Мошняга Любов	Права людини на рівні європейських стандартів та механізми їх захисту.....	112
Рябовол Лілія	Поняття, система і нормативне закріплення засад/принципів судочинства.....	115
Сейтхожин Булат Сарсембаєв Болат	Некоторые аспекты антикоррупционной политики Республики Казахстан.....	120
Чижов Денис	Комплексний підхід судового захисту прав людини у сфері національної безпеки.....	126
Напрямок № 4 Проблеми здійснення проваджень у справах про адміністративні правопорушення		
Бондар Валерія	Особливості розгляду Національною поліцією України справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху зафіксованих в автоматичному режимі.....	130
Коломоєць Олександр Коломоєць Сергій	«Наявність сторін» як обов'язкова ознака кваліфікації вчинення булінгу (цькування).....	134

Напрямок № 5 Науково-педагогічний підхід у профілактиці правопорушень серед учнів та студентської молоді

Гельбак Анжела	Психолого-педагогічні аспекти корекції девіантної поведінки у підлітковому віці.....	137
Горобець Анна	Психологічне насильство над дітьми: поняття, причини виникнення, форми та наслідки.....	142
Дефорж Ганна	Вивчення протидії виявам агресії і насилля в учнівському середовищі під час викладання інтегрованого курсу «Основи здоров'я».....	146
Єфіменко Світлана	Профілактика порушень прав людини в інтернеті серед учасників освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти.....	151
Железна Тетяна	Окремі аспекти профілактики правопорушень серед учнів та студентської молоді	157
Лунгол Ольга Габорець Ольга	Превентивне правове виховання суб'єктів навчання	161
Мороз Юрій Ясенок Альона	Особливості дактилоскопічних досліджень при проведенні комплексних експертиз.....	164
Пилипенко Олена	Науково-педагогічні аспекти розвитку правової відповідальності у студентів медичного закладу	169
Рабушко Назарій	Головні напрями профілактики правопорушень серед неповнолітніх осіб	171
Скрипник Юлія	Особливості правового статусу іноземних студентів в Україні. Науково-педагогічний підхід у профілактиці вчинення ними правопорушень	174
Шайнога Олеся	Профілактика правопорушень серед підлітків	177

Напрямок № 6 Проблеми формування й удосконалення окремих криміналістичних методик та використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві

Cataraga Olga Petcovici Piotr	Aspects in the criminal examination of signature and counterfeit writing	179
Антоненко Володимир	Особливості визначення придатності слідів рук для ідентифікації особи	187
Антонюк Поліна Козіянчук Володимир	Актуальні питання оформлення результатів залучення спеціаліста до кримінального провадження	189
Антропов Богдан Павлова Наталя	Важливість встановлення психологічного контакту при допиті малолітньої та неповнолітньої особи	193

Голубов Артем	Сучасні методи та засоби обробки інформаційних джерел формування окремих методик розслідування кримінальних правопорушень	196
Заяць Ярослав Долинський Сергій Яровий Олександр Беднарчук Микола	Оптимізування класифікації обмундирування для захисників вітчизни – актуальна складова модернізації системи спеціальних знань експерта товарознавця	200
Казарян Елучка	Слідова картина умисних вбивств, вчинених з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості	203
Корнєв Олексій	Предмет і обстановка як елементи криміналістичної характеристики порушення недоторканності житла	205
Кріцька Дар'я	Щодо особливостей пред'явлення для впізнання та вирішення проблем, які виникають під час його проведення	207
Лозова Світлана	Особливості вилучення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів при виявленні нарколабораторії ..	210
Лук'янчиков Євген Лук'янчиков Борис	Медичне освідування як спосіб формування доказів на початковому етапі дізнання	214
Мінченко Олександра	Помилки при призначенні судово-балістичної експертизи	219
Настич Тетяна	Можливості залучення психолога до проведення допиту потерпілих від зґвалтування	221
Павлова Наталя	Щодо важливості організації та планування при розслідуванні шахрайства з нерухомістю	224
Роцин Георгій	Початкові слідчі (розшукові) дії при виявленні трупа з ознаками насильницької смерті	227
Самойлова Ольга Печерська Ірина	Історія виникнення грошового знаку ЄВРО. Визначення його справжності	230
Тальянчук Леся	Термосублімація як новий спосіб підробки документів на пластиковій основі	235
Чечель Анастасія	Можливості використання психологічних знань при проведенні допитів неповнолітніх	238
Шульженко Ассоль	Окремі аспекти соціально-психологічної експертизи і її формування в період воєнного стану	240

**Напрямок № 7 Удосконалення організації судово-експертної діяльності:
проблеми теорії та практики**

Włodarczyk Renata	Moment zwrotny w kryminalistycznych badaniach śladów biologicznych	245
Бобик Олександр	Юридична відповідальність судового експерта у світлі проекту Закону України «Про судово-експертну діяльність»	251
Бондаренко-Берегович Валерія	Понятійний апарат судової експертизи	257
Ворона Дар'я	Поняття судово-експертної діяльності та її характеристика	259
Гордієнко Максим	Недоліки системи курсової стійкості ESP	262
Губарьков Сергій	Використання сучасних технологій при огляді місця дорожньо-транспортних пригод	264
Гуренко Євген Андронов Костянтин	Спрощення форми оформлення висновку судової експертизи при дослідженні стандартних зразків зброї та боєприпасів	266
Долгушин Віктор	Особливості забезпечення безпеки спеціаліста-криміналіста під час огляду місця події пов'язаного із застосування вибухових пристроїв та речовин	269
Заріцька Алла	Взаємодія слідчих та експертів-економістів при розслідуванні господарських злочинів	274
Іванко Євгеній	Засоби захисту поліграфічної продукції від підробок	277
Лисенко Михайло	Особливості проведення комплексної експертизи відео-, звукозапису і автотехнічної експертизи	281
Луніна Олена Шкабаро Вероніка	Експертиза у публічно-правових спорах у сфері державної реєстрації	285
Меркулов Кирило	Проблемні питання, що виникають при приведенні досліджень ДТП, пов'язаних із системою освітлення транспортних засобів ...	289
Міллер Денис	Особливості трасологічного дослідження слідів знарядь ударного типу, залишених на місцях злочинів, пов'язаних з пошкодженням майна	291
Недашківська Ольга	Актуальні проблеми удосконалення інформаційного та методичного забезпечення діяльності судового експерта в умовах діджиталізації	293

Ткаченко Яна	Засоби захисту печаток і штампів від підробок	297
Хлівняк Олег	Поняття варіаційності почерку	300
Юнацький Олександр	Характеристика окремих категорій судової експертології	303

Напрямок № 8 Сучасні проблеми нормативно-правового регулювання сфери техніко-криміналістичного та судово-експертного забезпечення правосуддя

Авдєєва Галина	Проблеми нормативно-правового регулювання діяльності спеціаліста при розслідуванні правопорушень в умовах воєнного стану	307
Біла Альона	Правові аспекти проведення почеркознавчого дослідження (почеркознавчої експертизи)	310
Єлісєєва Олена	Особливості законодавчого забезпечення проведення судової економічної експертизи при визначенні розміру збитків, завданих підприємству військовою агресією зі сторони Російської Федерації	314
Завдов'єва Ірина	Використання можливостей судово-економічної експертизи при розслідуванні незаконних порубів дерев	319
Кіріченко Ігор	Наїзд на пішохода на нерегульованому пішохідному переході	322
Кожевніков Валерій Кобець Ігор Шаповал Юлія	Щодо важливості попереднього дослідження слідової інформації на місці події	324
Криворучко Микола	Некоректні підходи до визначення технічної можливості попередження наїзду на пішохода на нерегульованому пішохідному переході	330
Сарсембаєв Болат Сейтхожин Булат	Перспективы использования новых инновационных технологий в раскрытии и расследовании преступлений в Республике Казахстан	333
Смоколіна Владислава Хомутенко Денис	Актуальні питання проведення ідентифікації, вільних від поліпшень земельних ділянок в натурі (на місцевості), під час проведення судових оціночно-земельних експертиз	337
Степанюк Дар'я	Щодо правових та організаційних засад криміналістичного ДНК-аналізу	342
Теплицький Броніслав	Поняття техніко-криміналістичних засобів розслідування злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку	345

Напря́м № 9 Проблемні аспекти методології та методики судової експертизи

Боброва Марія Ворона Сергій	Особливості адаптації цитологічного тесту відновлення нітросинього тетразолію до рослинних клітин	350
Громова Тетяна Михальська Тетяна	Еритроцитарні системи крові та їх значення в судово-імунологічній експертизі	352
Кірін Роман	Проблемні аспекти методичного забезпечення екологічної експертизи	355
Ковтун Віктор	Особливості оцінки дій водіїв транспортних засобів, які виконали маневр замість гальмування	360
Кучер Дмитро	Особливості визначення вартості складових частин твердопаливних печей опалення при проведенні судової товарознавчої експертизи .	363
Кучерявенко Олег	Встановлення швидкості руху автомобіля перед зіткненням при проведенні комплексної фототехнічної та автотехнічної експертизи	365
Міщенко Дмитро	Деякі проблемні питання дослідження циліндрових механізмів механічних замків	367
Ольховікова Тетяна	Особливості проведення судової економічної експертизи під час дослідження питань щодо підтвердження розміру шкоди від засмічення та забруднення земельних ділянок	370
Орлик Оксана Шаляпін Михайло	Виникнення нових родів та видів судової експертизи та закономірності їх формування ..	375
Осікова Марина Боброва Марія Ворона Сергій	Особливості ідентифікації сечових виділень у осіб із порушенням функціонування нирок	378
Сливна Олена Баранов Петро	Гемологічна експертиза декоративних пегматитів: проблеми та шляхи вирішення	380
Соловчук Клавдія	Проблемні питання визначення працездатності об'єкта дослідження в комп'ютерно-технічній експертизі	384
Устименко Владислава	Проблемні аспекти методології та методики судової експертизи	387

Напря́м № 10 Міжнародний досвід і перспективи розвитку судово-експертної діяльності

Żywucka–Kozłowska Elżbieta	Kryminalistyczny profil człowieka – prawda czy mit?	389
Будзієвський Максим	Судова експертиза в Україні: проблеми та перспективи розвитку	396

Вихристюк Маргарита	Застосування в Україні міжнародного досвіду кадрового забезпечення судово-експертних установ	401
Воробйова Наталя Дікевич Кристина	Проблемні питання дослідження підписів, виконаних за допомогою стилусів	405
Голобородько Лілія	Проблеми та перспективи розвитку судово-експертної діяльності в Україні	407
Гуржій Ольга	Стандартизація у сфері судово-експертної діяльності, як основа удосконалення міжнародної співпраці	410
Литвицький Олег Чешко В'ячеслав	Sim-карта як об'єкт комп'ютерно-технічних досліджень: сучасний стан та можливості	412
Степанюк Руслан	Окремі напрями використання криміналістичного ДНК-аналізу в протидії злочинності	415
Напрямок № 11 Питання вдосконалення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації фахівців експертних установ та працівників поліції		
Кірін Роман Подольхова Ольга	Актуальні питання навчання судових експертів Експертної служби МВС України ...	417
Мердова Ольга	Переваги використання програмного 3d комплексу «Віртуальний ситуаційний конструктор» в процесі навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників поліції	422
Напрямок № 12 Економічна безпека та державне регулювання економіки		
Панченко Володимир	Економічна безпека суб'єктів господарювання: правове забезпечення	425
Селіщева Єлизавета	Інтегровані структури – основа інноваційного потенціалу підприємства	428
Смутчак Зінаїда Абдель Салам Альона	Російська агресія як загроза економічній безпеці України	430
Шалімова Наталія	Принцип конфіденційності та професійної таємниці і необхідність повідомлення інформації органам державної влади в роботі незалежних аудиторів	434
Напрямок № 14 Сучасні проблеми та перспективи обліку, оподаткування, аналізу, аудиту, фінансів, менеджменту, інформаційної економіки		
Hmyria Viktoriia Pylypenko Anna	Financial mechanisms for regulating the investment activities of agricultural production in the region	437

Баранов Віталій	Особливості управління проєктами в іт-сфері	440
Гордієнко Дмитро Бандурко Дмитро Бідненко Анастасія	Ретроспектива трактування бухгалтерського обліку як юридичної науки	443
Кононенко Леся Пильникова Яна Петренко Іван	Цифрові технології і бухгалтерський облік: проблеми та перспективи	446
Макаренко Віта Вініченко Віталій	Особливості проведення аудиту витрат в сільському господарстві	449
Марчишинець Сергій Костюк Валентина	Перспективи та проблеми розвитку ринку фінансових послуг в сфері ануїтетних платежів в сучасних умовах господарювання	455
Пугаченко Ольга Олефір Юлія Мусієнко Ольга	Оцінка систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю операцій з немонетарними оборотними активами	460
Савченко Віра Ткаченко Ольга	Зміна облікової парадигми та її вплив на перспективи формування моделі обліку діяльності некомерційних комунальних підприємств – закладів охорони здоров'я	463
Фоміна Тетяна Фомінова Марина Кузьменко Юлія	Зміни у спрощеній системі оподаткування в умовах воєнного стану	466

Напрямок № 15 Медична допомога і медична послуга: проблеми і перспективи правового регулювання

Вайда Тарас	Порядок визначення поліцейськими ознак настання стану смерті у потерпілої особи та врахування умов щодо припинення реанімаційних заходів	469
Приходько Катерина Боброва Марія	Анатомо-фізіологічне підґрунтя проведення екстрених рятувальних робіт	475
Солдатенко Аліна	Проблеми і перспективи медичної допомоги в Україні у сфері правового регулювання	477
Суховірська Людмила Болілій Василь	Формування правових компетентностей у майбутніх медиків медичного університету ...	480
Щудро Анатолій Щудро Ольга	Синдром професійного вигорання серед працівників судово-експертної служби: виразність та вплив стажу роботи	482

Дмитро Гордієнко

головний судовий експерт сектору автотоварознавчих досліджень відділу товарознавчих, гемологічних, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності Кіровоградського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, м. Кропивницький, Україна

Дмитро Бандурко

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Доктор філософії» з галузі знань 07 – Управління та адміністрування за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»,
Центральноукраїнського національного технічного університету,
м. Кропивницький, Україна*

Анастасія Бідненко

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Центральноукраїнського національного технічного університету,
м. Кропивницький, Україна*

РЕТРОСПЕКТИВА ТРАКТУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Розвиток бухгалтерського обліку, який лежить в основі теоретичних концепцій і положень, відбувається у тісному зв'язку і взаємодії. Причому цей зв'язок має різноманітні форми поєднання з іншими науками і науковими дисциплінами. Розуміння сутності бухгалтерського обліку неможливо без пізнання такого зв'язку і відповідних законів інших наук. Особливої актуальності це набуває в умовах сьогодення, коли неможливо розглядати облік лише заради самого обліку, адже синергійний ефект можна отримати лише поєднанням знань і практичних навиків суміжних галузей [3, с. 100-101].

Організаційна розосередженість взаємопов'язаних у просторі й часі функцій планування, обліку, контролю, аналізу, регулювання ускладнює управління економічними процесами, які відбуваються в основних сферах діяльності підприємств, породжує «розсіювання» відповідальності, неузгодженість дій, дублювання функцій, недостатність інформації тощо. Усе це знижує можливості обґрунтовано і своєчасно приймати управлінські рішення, послаблює систему управління в багатьох напрямках її функціонування з усіма наслідками, що випливають із цього [4, с. 218]. Особливо актуальним це є при дослідженні взаємозв'язків не лише функцій управління, а й при визначенні взаємозв'язків бухгалтерського обліку із іншими науками, у т.ч. і юридичними.

Метою даного дослідження є розгляд ретроспективи трактування бухгалтерського обліку як юридичної науки, що є актуальним для теорії обліку і його взаємозв'язків із іншими науками.

Існує кілька версій походження теорії первісності віднесення обліку до юридичних наук. Відомо, що спочатку бухгалтерський облік отримав

трактування як юридична наука, що підтверджується з декількох джерел.

Першим автором, що дав юридичне трактування бухгалтерського обліку, був Едмонд Дегранж. Він ввів поняття господарської операції і стверджував, що за кожною операцією стоїть мінімум дві особи. Кожна господарська операція представляла собою, по суті, юридичний акт, в якому міститься зобов'язання одержати і право віддати.

Найбільш повно розвинув юридичний напрям Джузеппе Чербоні, вчення якого отримало назву логісмографія (бухгалтерський облік розглядається як частина юриспруденції). Своє бачення Дж. Чербоні сформував під впливом ідей глави тосканської школи Франческо Марчі який створив це вчення; прихильниками і продовжувачами вчення були: Джузеппе Россі, Клітофонт Белліні, Ф.А. Боналумі, Д. Маса, Вінченцо Джітті, Карло Чербоні (його робота «Основні початки логісмографії» в обробці М.В. Пясецького була опублікована в журналі «Рахівництво»). Сутність логісмографії зводилася до трактування господарства як сукупності інтересів групи осіб, яким відкриваються окремі рахунки і при проведенні господарських операцій між ними встановлюються юридичні взаємини. При цьому господарські операції поділялися на економічні, юридичні та адміністративні, а метою бухгалтерського обліку було, перш за все, відображення суми власних коштів, вкладених власником у підприємство. Таким чином, в основі юридичної (правової) теорії лежить рівність дебету і кредиту, виведена з рівності прав і зобов'язань кожної господарської операції.

Юридичний напрям довгий час був панівним майже у всіх країнах. Одночасно з юридичним трактуванням бухгалтерського обліку виникло і його економічне тлумачення.

Родоначальником юридичного напрямку бухгалтерського обліку вважається Нікколо Д'Анастасіо, який робив акцент на обліку відносин, обліку прав і обов'язків суб'єктів названих відносин. Н. Д'Анастасіо і Д. Кріппо стали попередниками трьох італійських наукових шкіл: ломбардська, тосканська, венеціанська. Названі школи здійснювали синтез юридичних та економічних цілей обліку.

Розвиток облікової думки знаходив вираз у появі нових дисциплін, а саме:

- логісмографія – вчення про бухгалтерський облік, як про частину юриспруденції, засноване на принципах персоналістичності і дуалістичності;
- статмографія – синтез ідей вчених італійських шкіл;
- органологія – вчення про підприємство як про живий організм;
- контологія – наука про рахунки, тобто логіка рахунків;
- статмологія – об'єкт вивчення баланс;
- логісмологія – вчення, побудоване на принципах достовірності, своєчасності, повноти, хронології, специфічності, однорідності;
- лемалогія – вчення про залишки.

Аналіз зв'язків бухгалтерського обліку із складом наукових напрямків знань дає можливість стверджувати, що більшість дослідників виділяють загально визнані наукові напрямки, а специфічні – виокремлюються у залежності від спрямування їх наукового дослідження. При цьому, майже всі науковці-

дослідники виділяють існування взаємозв'язку обліку з правом, зокрема:

бухгалтерського обліку з правовими (юридичними) науками: Васькин Ф.І. і Свободіна М.В.; Євдокимов В.В. і Грицишен Д.О.; Кабилова Н.К., Доспалінова Ш.А. і Оразалінов Е.Н.; Максимова В.Ф.; Петрова В.Ф.; Пісоченко Т.С.; Сопко В.В., Сопко В.В., Сопко О.В.; Стельмащук А.М. і Смоленюк П.С.; Швець В.Г. тощо;

бухгалтерського обліку з правом (правовими дисциплінами і правовою практикою): Дусмурадов Р.Д.; Козлова М.О.; Кулько З.Н.; Макогон Ю.А. і Качур В.А.; Семенишена Н.; Харченко О.М. і Сазіна Г.О. тощо.

Правові основи бухгалтерського обліку виступають частиною більш загального поняття – судової (правової) бухгалтерії. Правова (юридична) бухгалтерія нерозривно зв'язана з фінансовим, податковим та кримінальним правом, кримінальним процесом, криміналістикою та кримінологією [1, с. 6].

Справедливим, на нашу думку, є висловлювання, що деякі реально існуючі і перспективні міждисциплінарні зв'язки правової бухгалтерії із суміжними галузями права та їх практичний потенціал залишаються ще недостатньо вивченими і запитаними як бухгалтерами, так і юристами [2, с. 115].

Відображаючи загальногосподарські і загальноекономічні закони суспільства, бухгалтерський облік розвивається у взаємозв'язку з іншими фундаментальними науками, стаючи інформаційною основою для ряду прикладних наук, у тому числі і права. Проведене дослідження дозволило з'ясувати, що відсутня єдність у термінології при визначенні взаємозв'язку бухгалтерського обліку і права, так зустрічаються поняття «юридичні науки», «правові науки», «юриспруденція», «правознавство», «наукові правові дисципліни і правова практика». Всі ці питання будуть об'єктом наших подальших досліджень і наукових пошуків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дондик Н.Я., Дондик Г.П. Судова бухгалтерія. К.: Центр учбової літератури, 2011. 208 с.
2. Козлова М.О. Міждисциплінарні та трансдисциплінарні зв'язки бухгалтерського обліку. *Вісник ЖДТУ (Серія: Економічні науки)*. 2012. № 4 (62). С. 111-116
3. Пугаченко О.Б. Взаємозв'язок бухгалтерського обліку і права. *Вісник Черкаського університету, серія: Економічні науки*. 2014. № 12 (305). С. 100-109
4. Пугаченко О.Б. Організаційні проблеми та можливості поглиблення взаємозв'язку функції обліку з іншими функціями управління процесами сфери матеріального забезпечення. *Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки*. 2010. № 3 (53). Ч. 2. С. 218-222

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОВО- ЕКСПЕРТНОЇ ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Збірник матеріалів
засідання №2 постійно діючої Міжнародної
науково-практичної конференції
(м. Кропивницький, 24 червня 2022 року)**

Редактор Коломоєць О.Д.

Верстка Чудна С.М.

Зверстано в ТОВ «Центрально-Українське видавництво»
Україна, 25006, м. Кропивницький, вул. Т. Карпи, 69
т.: (0522) 24-25-96, 0979641741, ел. пошта: zuv2@ukr.net

Надруковано на власному обладнанні Кіровоградського НДЕКЦ МВС

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції від
15.12.2011 р., серія ДК № 4234

Підписано до друку 05.07.2022 р. Формат 60x84 1/16
Папір офсетний.
Гарнітура Cambria
Ум. друк, арк. 5,6
Наклад 150 примірників.